

14. Про прокуратуру : закон України від 5 листоп. 1991 р. № 1789-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 9. – Ст. 3870.

15. Кодекс адміністративного судочинства України. – Х. : Одиссей, 2010. – 248 с. – (Закони України).

Надійшла до редколегії 04.03.2011

ИВАЩЕНКО А. И. ГАРАНТИИ В СФЕРЕ ВЫПЛАТ ДЕНЕЖНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЛИЦ РЯДОВОГО И НАЧАЛЬСТВУЮЩЕГО СОСТАВА ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ

Рассмотрены законодательные проблемы, связанные с усовершенствованием механизма денежного обеспечения лиц рядового и начальствующего состава органов внутренних дел. Проанализированы нормативно-правовые и организационно-правовые гарантии денежного обеспечения сотрудников органов внутренних дел.

IVASHCHENKO A. GUARANTEES IN THE FIELD OF PAYOUT OF CASH SECURITY OF ENLISTED AND OFFICER CORPS OF INTERNAL AFFAIRS BODIES OF UKRAINE

Legislative issues related to improving the mechanism of cash security of officials soldiers and officers of internal affairs are discussed bodies. The legal and institutional and legal guarantees of cash collateral of police officers are analyzed.

УДК [341.231.14:349.2](477)

В. Ф. БЕЗП'ЯТА,

здобувач

Харківського національного університету внутрішніх справ

ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВА НА ПРАЦЮ

Розкрито значення різних форм захисту права на працю. Визначено, що, на думку автора, основною формою захисту є судова, яка забезпечує в сучасних умовах найбільш гарантований захист права на працю. Вказано, що перспективою подальшого наукового дослідження є вивчення такого різновиду несудової форми захисту права на працю, як медіація.

Однією з основних гарантій реалізації прав та інтересів людини і громадянина, у тому числі його конституційного права на працю, є існування різноманітних форм захисту суб'єктивних прав, а також постійне вдосконалення способів захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів. Актуальність досліджуваного питання полягає в тому, що детальна правова регламентація форм захисту підвищує результативність реалізації прав людини і громадянина, в тому числі конституційного права на працю.

Конституція України не тільки проголошує право кожного на працю, але й зобов'язує державу створювати умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує захист від незаконного звільнення (ст. 43).

На жаль, у юридичній літературі практично не вирішується питання про співвідношення існуючих форм захисту конституційного права на працю, а існуючі публікації мають фрагментарний характер. **Метою** даної статті є формування цілісної характеристики існуючих на сьогодні форм захисту конституційно-

го права на працю, виявлення переваг та недоліків кожної з них.

Існування різноманітних форм захисту суб'єктивних прав є однією з основних гарантій реалізації прав та інтересів людини і громадянина, у тому числі його конституційного права на працю, а також постійне вдосконалення способів захисту цивільних прав та охоронюваних законом інтересів.

Питання про форми захисту прав і законних інтересів у широкому сенсі досліджувалося Г. Ареф'євим, В. Комаровим, С. Курильовим, В. Воложаніним, Д. Чечотом тощо.

Проблема визначення форм і способів захисту суб'єктивних цивільних прав та охоронюваних законом інтересів вимагає розгляду деяких загальнотеоретичних аспектів, оскільки вони мають важливе прикладне значення.

Захист суб'єктивних цивільних прав у тій або іншій формі є об'єктивною необхідністю. Зв'язок захисту та об'єкта захисту продовжує здійснювати вплив на розвиток сучасних форм захисту, в тому числі і права на працю.

Щодо поняття форми захисту прав, то в законодавстві відсутнє його визначення, а в літературі існують різні концепції. Одні вчені під формою захисту суб'єктивних прав та інтересів розуміють визначений законом порядок захисту прав та інтересів, здійснюваний тим або іншим юрисдикційним органом залежно від його природи [1, с. 6]. Інші – комплекс внутрішніх узгоджених організаційних заходів щодо захисту суб'єктивних прав, які відбуваються в рамках єдиного правового режиму [2, с. 17]. В. Горшеньов визначив це поняття як комплексну систему правових форм діяльності уповноважених органів держави, посадових осіб, а також заінтересованих у вирішенні різних юридичних справ інших суб'єктів права. Даний процес регулюється правовими (процедурними та процесуальними) нормами, а його результати повинні бути закріплені у відповідних правових актах – офіційних документах [3, с. 85–123]. П. Гуреев визначав це поняття як діяльність юрисдикційних органів, спрямовану на усунення перешкод у реалізації права й у виконанні обов'язків, тобто до поняття захисту права відносить тільки заходу відновлюваного характеру [4, с. 183].

На нашу думку, така постановка питання не повністю розкриває зміст даного поняття, оскільки об'єктом захисту є не тільки суб'єктивні права громадян, але й інтереси держави, суспільства. Крім того, заходи, спрямовані на захист інтересів держави й суспільства, можуть слугувати засобами припинення й профілактики правопорушень, а не тільки відновлення права.

Більш правильно, на наш погляд, сформулював поняття захисту права Г. Стоякін. До цього поняття він відносив прийняття нормативних актів, у яких закріплені права та обов'язки сторін і які визначають порядок здійснення захисту прав, а також визначають діяльність суб'єктів правовідносин щодо реалізації своїх прав [5, с. 27–39].

Ми вважаємо, що слід погодитись із думкою Г. Стоякіна, але з деякими доповненнями. На наш погляд, до змісту поняття захисту права слід включити такі елементи: припинення й профілактика правопорушень; можливість уповноваженої особи використовувати дозволені законом засоби власного примусового впливу на правопорушника (самозахист).

У юридичній літературі існують різні погляди щодо класифікації форм захисту права: вони обумовлені насамперед характером матеріальних правовідносин, з яких спір виник, і суб'єктивним складом спірних матеріальних правовідносин. Крім того, важливе значення має також і характер зв'язку юрисдикційного органу

зі сторонами у спорі. Так, В. Воложанін вважав, що існує безспірний і спірний порядок примусового здійснення суб'єктивних цивільних прав й інтересів. До безспірних форм захисту прав та інтересів він відносив самостійне здійснення права уповноваженою особою і випадки безспірного примусового здійснення прав та інтересів в адміністративному порядку, а до спірних – судову, громадську й адміністративну форми розгляду й вирішення цивільних справ [1]. С. Курильов форми захисту цивільних інтересів класифікував з огляду на характер зв'язку юрисдикційного органу зі сторонами, спір між якими ним вирішується. Залежно від цього вчений виділяв три форми: 1) вирішення спору юрисдикційним органом однією зі сторін спірних правовідносин; 2) вирішення спору актом органу, який не є учасником спірних правовідносин, але пов'язаного з одним або обома учасниками таких правовідносин певними правовими чи організаційними відносинами; 3) вирішення спору органом, що не є учасником спірних правовідносин і не пов'язаний із ним правовими або організаційними відносинами, крім процесуальних [6, с. 162]. Д. Чечот форми захисту цивільних прав і законних інтересів громадян класифікував за природою юрисдикційного органу, що здійснює захист, і виділяв судову, адміністративну, арбітражну, нотаріальну і громадську форми [7, с. 53].

Чинний Цивільний кодекс України визначає, що порушені цивільні права та охоронювані законом інтереси можуть захищатися в судовій, адміністративній, нотаріальній формі та шляхом самозахисту. Однак у літературних джерелах, поряд із закріпленими в Цивільному кодексі (далі – ЦК) України судовою, адміністративною та нотаріальною формами, також виділяють громадську форму захисту цивільних (у широкому розумінні) прав [7, с. 51–54].

Кодекс законів про працю (далі КЗпП) України визначає, що трудові спори розглядаються комісіями по трудових спорах та районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами, використовуючи, таким чином, як судову, так і несудову форму захисту права на працю (ст. 221).

На наш погляд, необхідно розрізняти форми захисту і матеріально-правові способи захисту. До способів захисту належать: визнання права, визнання правочину недійсним; припинення дії, яка порушує право; відновлення становища, яке існувало до порушення права; примусове виконання обов'язку в натурі; зміна правовідносин; припинення правовідносин, відшкодування збитків та інші способи

відшкодування майнової шкоди; відшкодування моральної (немайнової) шкоди; визнання незаконними рішення, дій чи бездіяльності органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб. Суд може захистити права або інтерес іншим способом, що встановлений законом або договором.

З наведеного можна зробити висновок про те, що форми захисту прав, в тому числі і конституційного права на працю, є об'єктивною категорією і змінюються разом із розвитком суспільства. Але очевидним є те, що судова форма захисту прав та інтересів як основна державна форма завжди була і буде існувати, оскільки захист цивільних та інших прав і охоронюваних законом інтересів здійснюється переважно в судовому порядку. Поряд із судовою формою захисту існує і несудовий порядок захисту, який може бути встановлений тільки законом. Різновидами несудової форми є адміністративна, громадська форми захисту, самозахист і медіація.

Зведення захисту суб'єктивних цивільних прав та охоронюваних законом інтересів до двох форм дозволяє сформувати чітку систему органів, уповноважених на захист прав, більш повно визначити їх місце і роль у системі захисту права, а також порівняти переваги і недоліки, надані уповноваженій особі можливістю використання юрисдикційної або неюрисдикційної форм захисту.

Зі сказаного можна зробити висновок про те, що захист права на працю здійснюється судами і несудовими органами.

Основною рисою судової форми захисту права на працю є універсальність, яка передбачає можливість розгляду в судовому порядку усіх індивідуальних трудових спорів, які виникають у державі. Так, у 2005 р. за захистом своїх прав і свобод у порядку цивільного судочинства до судів загальної юрисдикції звернулися 1,6 млн громадян та юридичних осіб. У структурі цивільних справ, що перебували на розгляді в судах, спори, що виникали із житлових правовідносин, становили 539,7 тис., або 31,6 %; спори з трудових правовідносин – 95,5 тис., або 20,3 % [8, с. 40–41]. Про стягнення нарахованої, але не виплаченої працівникам суми заробітної плати у 2006 р. було видано 32,6 тис. судових наказів [9, с. 37–39], а у 2007 р. – 29,9 тис. [10, с. 32].

За позовами громадян про виплату заробітної плати з ухваленням рішення у 2007 р. було розглянуто 18,7 тис. справ (що на 35,2 % мен-

ше, ніж у 2006 р. (28,8 тис. справ)), у тому числі із задоволенням позову 16,9 тис. справ [10].

Відповідно до ч. 1 ст. 15 Цивільного процесуального кодексу (далі – ПК) України суди розглядають у порядку цивільного судочинства справи про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин, а також з інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства. Як впливає зі змісту вказаної статті, спори, що виникають із трудових правовідносин, у тому числі і спори щодо захисту права на працю, розглядаються судами цивільної юрисдикції.

Трудові спори, що підлягають безпосередньому розгляду в судовому порядку, визначені у ст. 232 КЗпП України безпосередньо в судах розглядаються трудові спори за заявами працівників підприємств, установ, організацій, де комісії з трудових спорів не обираються; трудові спори працівників про поновлення на роботі незалежно від підстав припинення трудового договору, зміну дати і формулювання причин звільнення, оплату за час вимушеного прогулу або виконання нижче оплачуваної роботи, за винятком спорів працівників, вказаних у ч. 3 ст. 221 і ст. 222 КЗпП України тощо.

З прийняттям Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС) України спори, що виникають з публічних відносин, які пов'язані з правом на працю, розглядаються адміністративними судами. Згідно з ч. 1 ст. 17 КАС України, компетенція адміністративних судів поширюється на спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. Під публічною службою слід розуміти діяльність на державних політичних посадах, професійну діяльність суддів, прокурорів, військову службу, альтернативну (невійськову) службу, дипломатичну службу, іншу державну службу, службу в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування (ст. 3 КАС України). Але на практиці бувають випадки, коли суд помилково вирішує питання щодо юрисдикційності справи. Наприклад, 24 жовтня 2006 р. була розглянута адміністративна справа № 22-а-5109/2006 р. за апеляційною скаргою, у якій Особа 3 просила постанову районного суду скасувати та закрити провадження у справі, вважаючи, що висновки районного суду не відповідали обставинам справи, судом були неправильно застосовані норми матеріального права, порушені норми процесуального права.

При цьому позивач посилався на те, що суд неправильно розглянув справу за нормами КАС України, оскільки ця справа повинна була розглядатися відповідно до норм ЦПК України. Було встановлено, що в зазначеній справі спірні правовідносини стосуються прав та обов'язків працівника та власника або уповноваженого органу щодо виконання рішення суду про поновлення на роботі, а не оскарження дій суб'єкта владних повноважень і тому повинні розглядатися в порядку цивільного судочинства. Відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 157 КАС України постанову суду підлягало скасування, а провадження у справі – закриття. Суд неправильно розглянув справу за нормами КАС України, оскільки ця справа повинна була розглядатися відповідно до норм ЦПК України. Керуючись статтями 195, 196, п. 4 ч. 1 ст. 198, статтями 203, 206, 207 КАС України, судова колегія судової палати ухвалила апеляційну скаргу задовольнити, постанову районного суду скасувати, провадження у справі закрити [11].

Особливостями судової форми захисту є також об'єктивність при вирішенні спорів, краща пристосованість до встановлення дійсних обставин у справі, що забезпечуються сукупністю принципів організації та діяльності правосуддя. У цьому зв'язку в літературі відзначалось, що суд є найбільш зручним для вирішення справ органом у силу своєї незалежності та неупередженості [12, с. 368]; судовий порядок є найбільш демократичним та оптимальним; судочинство детально регламентоване й здійснюється незалежними й професійними носіями судової влади – судьями; судова форма захисту забезпечує можливість оскарження й перегляду судового рішення [13, с. 336–337].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що судова форма захисту права на працю залишається пріоритетною тому, що основними її рисами є: універсальність, яка передбачає можливість розгляду в судовому порядку усіх індивідуальних трудових спорів, які виникають у державі, в тому числі і пов'язаних із захистом права на працю; об'єктивність при вирішенні спорів; краща пристосованість до встановлення дійсних обставин у справі, що визначаються сукупністю принципів організації й діяльності правосуддя, питання звичайно вирішуються правильно та остаточно.

Також необхідно зазначити, що судова форма потребує комплексних організаційно-правових заходів, спрямованих на підвищення оперативності судового розгляду трудових справ, а також забезпечення неухильного виконання судових рішень. Необхідно встановити специфічні фор-

ми і способи захисту права, свобод і законних інтересів суб'єктів трудового права. Процесуальні норми, що регулюють порядок розгляду трудових спорів, розміщені у правових актах різних галузей права: трудового, цивільно-процесуального, адміністративного. Це є нелогічним і вимагає проведення належного кодифікування, але не шляхом прийняття Трудового процесуального кодексу України, як пропонує О. Заржицький [14, с. 90–92]. На наш погляд, ЦПК України слід доповнити новою главою «Особливості провадження у справах щодо розгляду трудових спорів», у якій встановити специфічні форми і способи захисту права, свобод і законних інтересів суб'єктів трудового права.

До несудових форм захисту права на працю належить також громадська форма захисту права на працю, яка здійснюється комісіями по трудових спорах. Комісії по трудових спорах обираються загальними зборами (конференцією) трудового колективу підприємства, установи, організації з числом працюючих не менш як 15 осіб для урегулювання індивідуальних трудових спорів (ст. 223 КЗпП України). Правове регулювання діяльності комісії по трудових спорах здійснюється фактично лише Кодексом законів про працю України.

Особливою гарантією найважливіших трудових прав, до яких належить і право на працю, є передбачений ст. 232 КЗпП України розгляд індивідуальних трудових спорів тільки судом (про поновлення на роботі незалежно від підстав припинення трудового договору, зміну дати і формулювання причин звільнення, оплати за час вимушеного прогулу або виконання менш оплачуваної роботи, про відмову у прийнятті на роботу тощо). Згідно зі ст. 228 КЗпП України у разі незгоди з рішенням комісії по трудових спорах працівник або уповноважений ним орган можуть оскаржити її рішення до суду.

Захист конституційного права на працю може здійснюватись і в адміністративному порядку. Адміністративна форма захисту КЗпП України як різновид несудової форми прямо не передбачена, але можна зробити висновок про її наявність, проаналізувавши ст. 259 КЗпП України, згідно з якою нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю здійснюють спеціально уповноважені на те органи та інспекції, які не залежать у своїй діяльності від власника або уповноваженого ним органу. Контроль за додержанням законодавства про працю на підприємствах, в установах і організаціях, що перебувають у їх функціональному підпорядкуванні, здійснюють центральні органи державної

виконавчої влади, а вищий нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів про працю здійснюється Генеральним прокурором України і підпорядкованими йому прокурорами. Крім того, ч. 4 ст. 259 КЗпП України встановлює, що громадський контроль за додержанням законодавства про працю здійснюють професійні спілки та їх об'єднання.

Адміністративна форма захисту є однією з альтернативних (несудових) форм захисту. Особливістю адміністративної форми захисту є те, що вирішення спорів про право для адміністративних органів – не єдина й навіть не головна форма діяльності [15, с. 70].

Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю й охорону здоров'я здійснюють спеціально уповноважені на те органи та інспекції: Державний комітет з нагляду за охороною праці України; Державна інспекція охорони праці Комітету України по нагляду за охороною праці тощо. Ці органи створюють систему органів нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю й охорону здоров'я підприємствами (установами, організаціями) всіх форм власності і діють на основі відповідних нормативно-правових актів, що регламентують їхню діяльність.

Згідно з Указом Президента від 16 січня 2003 р. № 29/2003 був створений Державний комітет України з нагляду за охороною праці (Держнаглядохоронпраці України). Як зазначено в п. 4 Положення про Державний комітет України з нагляду за охороною праці, основними завданнями цього органу є: участь у формуванні та забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони праці щодо промислової безпеки, страхування ризиків виробничої безпеки, а також у галузі використання та охорони надр; здійснення державного нагляду за додержанням законів та інших нормативно-правових актів про охорону праці в частині безпечного ведення робіт державного гірничого нагляду, здійснення державного управління з питань, що належать до його компетенції, у галузі геологічного вивчення, використання та охорони надр; комплексне управління охороною праці тощо [16, с. 522–528]. Невиконання законних вимог посадових осіб органів Державного комітету України з нагляду за охороною праці щодо усунення порушень законодавства про охорону праці або створення перешкод для діяльності цих органів спричиняє накладення штрафу на працівників від 3 до 5 неоподатковуваних податком мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від 10 до 14 неоподатковуваних податком мінімумів доходів громадян

(ст. 188⁴ Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КпАП України)).

Накладення штрафів посадовими особами Держнаглядохоронпраці відбувається в порядку, передбаченому Інструкцією з оформлення органами Держнаглядохоронпраці матеріалів про адміністративні правопорушення [17]. Згідно зі ст. 230¹ КпАП України органи Міністерства праці та соціальної політики України розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з невиконанням законних вимог посадових осіб Державної інспекції праці Міністерства праці та соціальної політики України (ст. 188⁶ КпАП).

Відповідно до ст. 188⁶ КпАП невиконання законних вимог посадових осіб Державної інспекції праці Міністерства праці та соціальної політики України про усунення порушень законодавства про працю спричиняє накладення штрафу на посадових осіб від 5 до 9 неоподатковуваних податком мінімумів доходів громадян.

До несудових форм захисту права на працю належить також самозахист. На відміну від цивільного законодавства, яке допускає будь-які способи самозахисту за умови, що вони відповідають змісту права, яке порушено, характеру дій, якими воно порушено, а також наслідкам, що спричинили ці порушення (ст. 19 ЦК України), законодавство про працю такої форми не закріплює.

Самозахист як несудова форма захисту трудових прав виражається, на наш погляд, у формі відмови від виконання роботи, не передбаченої трудовим договором, а також у відмові від виконання роботи, що безпосередньо загрожує життю і здоров'ю працівника.

Під самозахистом як формою захисту трудових прав варто розуміти самостійні активні вільні дії працівника щодо охорони своїх суб'єктивних трудових прав від грубого їх порушення, спеціально визначених у законі (право працівника на працю, що відповідає вимогам безпеки й гігієни).

Працівник використовує цю форму самостійно, незалежно від третіх осіб. Варто відзначити, що така форма захисту, як самозахист, може бути використана разом з іншими формами, що слід закріпити в КЗпП України.

Перспективи подальших наукових досліджень ми вбачаємо у вивченні становлення в нашій країні такого різновиду несудової форми захисту права на працю, як медіація. У п. 5 розділу 10 Концепції вдосконалення судівництва та утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, схваленої Указом Президента України від

10 травня 2006 р. № 361/2006, передбачено створення умов для стимулювання дешевших і менш формалізованих способів їх врегулювання. Слід погодитися з думкою про те, що наукового обґрунтування і практичного втілення потребує медіація – діяльність професійних

посередників, які спрямовують учасників юридичного спору до компромісу і врегулювання спору самостійно самими учасниками. Звернення до суду згідно з указаною Концепцією має використовуватись як винятковий спосіб врегулювання юридичних спорів [18].

Список використаної літератури

1. Воложанин В. П. Несудебные формы разрешения гражданско-правовых споров / В. П. Воложанин. – Свердловск : Средне-Урал. книж. изд-во, 1974. – 202 с.
2. Бугаев В. В. К понятию механизма защиты субъективных прав / Бугаев В. В. // Субъективное право: проблемы осуществления и защиты. – Владивосток : Изд-во Дальневост. ун-та, 1989. – С. 15–18.
3. Теория юридического процесса / под ред. В. М. Горшенева. – Харьков : Вища шк., 1985. – 192 с.
4. Гуреев П. П. Защита личных и имущественных прав / П. П. Гуреев. – М. : Наука, 1964. – 112 с.
5. Стоякин Г. Я. Понятие защиты гражданских прав / Г. Я. Стоякин // Ученые труды Свердловского юридического института. – 1973. – Вып. 27. – С. 27–39.
6. Курьлев С. В. Формы защиты и принудительного осуществления субъективных прав и права на иск // Труды Иркутского государственного университета. Серия юридическая. – 1957. – Т. 22. – Вып. 3. – С. 171–172.
7. Ярьсько А. Доцільність функціонування комісій з трудових спорів / А. Ярьсько // Право України. – 1998. – № 4. – С. 51–54.
8. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2005 році // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – № 6 (70). – С. 40–41.
9. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2006 році // Вісник Верховного Суду України. – 2007. – № 6 (82). – С. 37–39.
10. Аналіз роботи судів загальної юрисдикції в 2007 році // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 7 (95). – С. 32.
11. Справа № 22-а-5109/2006. Категорія: визнання неправомірними дій посадових осіб [Електронний ресурс] // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/269967>.
12. Треушников М. К. Институт подведомственности в гражданском процессуальном праве Австрии / М. К. Треушников // Система гражданской юрисдикции в канун XXI века: современное состояние и перспективы развития : межвуз. сб. науч. тр. / под ред. В. В. Яркова (отв. ред.), М. А. Вукот, Г. А. Жилина и др. – Екатеринбург : Изд-во Гуманитар. ун-та, 2000. – С. 365–379.
13. Марочкин И. Е. Судебная власть как социальная ценность // Конституція України – основа модернізації держави і суспільства : матеріали наук. конф. (Харків, 21–22 червня 2001 р.). – Х. : Право, 2001. – С. 336–337.
14. Заржицький О. Про необхідність створення Трудового процесуального кодексу України / О. Заржицький // Право України. – 2006. – № 9. – С. 90–92.
15. Елисейкин П. Ф. Защита субъективных прав и интересов и компетенция суда в советском гражданском процессе / П. Ф. Елисейкин // Ученые записки Дальневосточного государственного университета. Вопросы государства и права. – 1969. – Т. 31. – Ч. 1. – 260 с.
16. Положення про Державний комітет України з нагляду за охороною праці // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 2004. – № 2. – С. 522–528.
17. Інструкція з оформлення органами Держнаглядпраці матеріалів про адміністративні правопорушення // Офіційний вісник України. – 2003. – 20 черв. – № 23. – Ст. 1104.
18. Гейдюнас Ю. Медіація як альтернативний спосіб врегулювання підприємницьких спорів [Електронний ресурс] / Гейдюнас Юлія // Юридична газета. – 2005. – № 9 (45). – Режим доступу: <http://www.yur-gazeta.com/oarticle/1511>.

Надійшла до редколегії 08.06.2011

БЕЗПЯТАЯ В. Ф. ФОРМИ ЗАЩИТЫ ПРАВА НА ТРУД

Раскрыто значение разных форм защиты права на труд. Определено, что, по мнению автора, основной формой защиты является судебная, которая обеспечивает в современных условиях наиболее гарантированную защиту права на труд. Указано, что перспективой последующего научного исследования является изучение такой разновидности несудебной формы защиты права на труд, как медиация.

BEZPYATA V. FORMS OF PROTECTION OF THE RIGHT TO WORK

Disclosed the value of different forms of protection for labor rights. Determined that, in our opinion, the main form of defense is the court, which provides in modern conditions, the most guaranteed the protection of labor rights. The author believes that the prospect of further scientific study is not associated with a variety of legal forms of protection of the right to work as mediation.